

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

(назва факультету/підрозділу)

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНИХ І ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

(назва кафедри)

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ

загальний обов'язковий освітній компонент
за освітньою освітньо-професійною програмою - Цивільний захист
підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
у галузі знань 26 "Цивільна безпека"
за спеціальністю 263 "Цивільна безпека"

Рекомендовано кафедрою соціальних і
гуманітарних дисциплін на 2021- 2022
навчальний рік.

Протокол від «31» серпня 2021 року № 2

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної
дисципліни «Філософія»

2021 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Знання, отримувані при вивченні навчальної дисципліни «Філософія», потрібні для формування мислення на рівні, відповідному до вимог вищої університетської освіти. **Філософські знання розвивають ум.** У цьому полягає їх навчальна задача. Знати філософію – значить розуміти суть речей, упізнавати закономірності в різноманітні реальних явищ. Застосування філософських знань розвиває волю до культури та ерудицію, навчає чітко формулювати думки.

Курс філософії полягає в опрацюванні ідей та положень для оволодіння навиками аналізу й аргументації.

Філософія – основна з навчальних дисциплін, скерованих до розвитку особистості. Її особливість складається в академічній діяльності, яка націлює на самостійне мислення та передбачає учбові дискусії.

Інформація про науково-педагогічного(них) працівника(ів)

Загальна інформація	Хорошев Олександр Миколайович, доцент кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін соціально-психологічного факультету, кандидат історичних наук, доцент
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 434. Робочий номер телефону – 707-34-78
E-mail	khan61@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси	- історія молодіжного руху України; - гуманітаризація освіти як чинник формування світоглядної культури молоді; - дослідження організаційних принципів діяльності добровільних організацій в кінці XIX – початку XX століть
Професійні здібності	професійні знання і значний досвід роботи в студентських аудиторіях в процесі вивчення гуманітарних дисциплін;
Наукова діяльність за освітнім компонентом	1. Філософія: підручник для здобувачів вищої освіти /авт. кол.; за ред. О.В. Рябіної, Л.І. Юрченко. – Х.: Видавництво Іванченка І.С., 2021. – 286с. 2. Lyubov Yurchenko, Andriy Minosyan, Alexander Khoroshev, Sergey Karikov State Environmental Policy in the Context of Environmental Management // Scientific and practical international conference: Public Administration in the 21st Century: Problems and Development Prospects, 20 November 2020, DOI:10.5281/zenodo.4274720, Article12 3. Рябінина Е.В., Коваленко І.І., Хорошев А.Н.

	Пространство историчности в цифровой парадигме культуры.- Вестник Томского государственного университета. Культурология и Искусствоведение. 2021 № 42.- С.124-134
--	---

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни «Філософія» проводяться згідно з затвердженим розкладом. Електронний варіант розкладу розміщено на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щопонеділка з 16.00 до 17.00 в кабінеті № 416. В разі додаткової потреби здобувача вищої освіти в консультації її час погоджується з викладачем.

Мета вивчення дисципліни: формування в майбутнього фахівця світоглядної культури, чітких знань щодо сутності філософії, її структури, усвідомлення об'єктивної й суб'єктивної реальності, розкриття основного змісту пізнавальної діяльності, оволодіння системою філософських категорій, типологією філософських систем, розуміння філософського вчення про розвиток і законів діалектики, практичного способу людського буття в природному та соціальному культурному просторі, визначення мети і цінності людської життєдіяльності в суспільстві, характеристика людського буття в соціальному культурному просторі.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти
	очна (денна)
Статус дисципліни	<i>обов'язкова загальна</i>
Рік підготовки	2021-2022-й
Семестр	1 - й
Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	3
- кількість модулів	2
- загальна кількість годин	90
Розподіл часу за навчальним планом:	
- лекції (годин)	20
- практичні заняття (годин)	-
- семінарські заняття (годин)	24
- лабораторні заняття (годин)	-
- курсовий проект (робота) (годин)	-
- інші види занять (годин)	-
- самостійна робота (годин)	46

- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	-
- підсумковий контроль (диференційний залік, екзамен)	екзамен

Передумови для вивчення дисципліни

Після вивчення дисципліни «Філософія» бажано здобути результати навчання згідно переліку:

ПРН01. Аналізувати питання історії, факти, проблеми та тенденції розвитку культури України в їх діалектичному взаємозв'язку.

ПРН02. Володіти культурою мислення, технологією освоєння соціального досвіду на рівні, необхідному для професійної діяльності.

ПРН03. Аналізувати суспільні явища й процеси на рівні, необхідному для професійної діяльності, знати нормативно-правові засади забезпечення цивільного захисту, охорони праці, питання нормативного регулювання забезпечення заходів у сфері цивільного захисту та техногенної безпеки об'єктів і територій.

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми **Цивільний захист**, вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання

Програмні результати навчання	ПРН
Володіти культурою мислення, технологією освоєння соціального досвіду на рівні, необхідному для професійної діяльності.	ПРН02
Аналізувати суспільні явища й процеси на рівні, необхідному для професійної діяльності, знати нормативно-правові засади забезпечення цивільного захисту, охорони праці, питання нормативного регулювання забезпечення заходів у сфері цивільного захисту та техногенної безпеки об'єктів і територій	ПРН03
Дисциплінарні результати навчання	<i>аббревіатура</i>

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та професійні)	ЗК, ПК
Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та	К01

необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	
Усвідомлення функцій держави, форм реалізації цих функцій, правових основ цивільного захисту, охорони праці; дотримання основних принципів здійснення цивільного захисту та державної політики з питань охорони праці.	K11
Очікувані компетентності з дисципліни	<i>аббревіатура</i>

1. Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. ОСНОВИ ТЕОРЕТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ

Тема 1.1. Світогляд. Філософія як світогляд.

Філософія – найвище досягнення людського розуму. Специфіка філософського теоретизування у вимірі навчально-виховного процесу. Значення курсу філософії, зауваги до його вивчення.

Поняття світогляду. Детермінанти й історичні типи світогляду: міф, релігія, філософія, наука. Міфологія як перший досвід світу. Міфологічна формація істини й її не вимислений характер. Об'єктивна практика в генезисі понятійного мислення та раціональності. Міф у культурі.

Релігійне ставлення до світу. Релігійна віра як реальність Бога. Супранатуралізм Бога і Буття як надчуттєвої та не збагненої розумом сутності. Відмінність релігії від міфології та її історична зумовленість.

Поява філософського світогляду.

Зв'язок філософських учень із типами прогресу. Типи філософування.

Метод у філософії.

Тема 1.2. Проблема буття в філософії.

Буття як категорія і як процес. Онтологія. Ключові поняття онтології – дух і матерія. «Основне питання філософії».

Гене́за категорії буття, її світоглядний зміст і розвиток. Буття і небуття. Буття і забуття.

Континуум людського буття. Поняття часу та простору. Візії простору і часу: міфологічний синкретизм; поява лінійності і циклічності часу у християнському образі світу; новочасна механічна модель часу-простору. Багатовимірний континуум сучасного світорозуміння.

Тема 1.3. Філософське вчення про розвиток.

Рух як категорія філософії. Рух – становлення – розвиток. Поняття

саморозвитку. Уявлення про «своє інше» та інобуття. «Ухід в основу», первинність і вторинність у діалектичній логіці.

Діалектика як учення та метод. Історичні форми діалектики. Вчення про загальний зв'язок і розвиток у матеріалізмі. Методологічні межі діалектики.

Закони діалектики: переходу кількісних змін у якісні, єдності та боротьби протилежностей, заперечення заперечення.

Синергетична концепція розвитку: загальна характеристика.

Тема 1.4. Матеріальне й ідеальне. Свідомість

Проблема походження свідомості. Психофізична апорія. *Hard problem of consciousness*.

Становлення філософії свідомості: космічна метафора; образ божественного розуму; стихійний матеріалізм у Просвітництві; панлогізм Г.Гегеля; феноменологія свідомості.

Біологічні передумови свідомості. Соціальність як конвертор предметів у понятійні структури досвіду. Діалектика знака.

Свідомість і несвідоме.

Тема 1.5. Мислення та мова. Логічні форми мислення.

Поняття мислення. Дорефлексивні форми відтворення дійсності (відчуття, сприймання, образ, уявлення) і понятійне мислення.

Мова і її онтологічна роль щодо мислення. Різновиди мов: вербальні й невербальні, природні та штучні. Розвиток штучних мов у віртуальному середовищі. *Мислення як предмет логіки*. Поняття в логіці. Судження. Структура судження.

Контрарні та контрадикторні судження. Закони логіки: тотожності, суперечності, виключеного третього, достатньої підстави.

Умовивід як логічна форма. Дедукція та категоричний силогізм. Доведення і спростування.

Тема 1.6. Пізнання. Істина як категорія філософії.

Пізнання як предмет філософського аналізу. Суб'єкт і об'єкт пізнання. Знання як понятійна представленість об'єкта в суб'єкті.

Зв'язок пізнання та практики. Проблема пізнаваності світу. Гностичний оптимізм, скептицизм та агностицизм.

Різноманіття форм знань. Знання й віра.

Істина. Соціально-історична процесуальність пізнання й істини. Істина та заблудження. Види заблуджень. Критерії істинності знання. Абсолютна і відносна істина. Проблема об'єктивності знання.

МОДУЛЬ 2. ОСНОВИ ПРАКТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ

Тема 2.1. Людина у філософії. Сенс життя та свобода

Проблема походження людини.

Самопізнання людини в історії думки. Міфологічна людина.

Філософсько-теоретичні вчення античності. Християнський образ людини. Антропоцентрична парадигма Нового часу: розум та духовність як прерогатива людини.

Людина як духовно-тілесна єдність. Релігійний і біологізаторський полюси в пошуку природи людини. Соціально-діяльнісний підхід. Психологія З.Фрейда, Ж.Лакана, Е.Фромма – досвід розуміння цілковито відкритого характеру психічного.

Місце людини у Всесвіті. Феномен людини за Тейяром де Шарденом. Антропний принцип.

Смисл і цінність. Поява смислу як виникнення світу людини. Необхідність смислу. Соціальна природа цінності. Концепції сенсу життя в історії філософії.

Криза смислу: деструктивне заміщення життєвих стратегій як соціальна проблема.

Тема смерті і безсмертя в культурі.

Поняття свободи. Свобода – необхідність – примус. Реальні та номінальні виміри свободи.

Тема 2.2. Соціальні відносини. Суспільство. Особистість.

Поняття суспільства. Соціальні відносини. Розподіл праці і соціальна структура суспільства: соціальні верстви – стани, класи, страти.

Поняття власності і її форми. Соціальна суперечність, розв'язання соціальних суперечностей. Поняття суспільного виробництва та суспільно-економічної формації.

Поняття особистості, її діяльна природа. Індивід – суб'єкт – особистість – індивідуальність. Особистість як суб'єкт свободного розвитку. Свобода й відповідальність. Соціалізація й інтеріоризація. Поняття волі. Концепції волі у І.Канта, Г.Гегеля, А.Шопенгауера, Ф.Ніцше.

Віртуалізація суб'єктивності. Масовидна форма соціальної єдності.

Тема 2.3. Цивілізація і прогрес. Глобальні проблеми сучасності

Відносини “людина – техніка” як основа історичної типології прогресу.

Традиційне, індустріальне, постіндустріальне (інформаційно-технічне) суспільство.

Глобальна комунікація, її культурне значення і політико-економічна спрямованість.

Природа глобалізму. Проблеми: взаємодії Сходу і Заходу; економічно розвинених і відсталих країн; війни та миру; демографічна і продовольча; природокористування; енергоресурсів; епідеміологічна проблема

Гуманістичний зміст культури і техногенні принципи цивілізації.

Тема 2.4. Наука і техніка в сучасному світі.

Глобальний континуум сучасної цивілізації. Космополітизм і геополітика.

Наука як домінуючий світогляд та інститут із виробництва знань.

Специфіка наукового пізнання. Етапи наукового пізнання: проблема, гіпотеза, теорія. Методи наукового пізнання. Колективний суб'єкт науки.

Розвиток науки: класична, некласична, постнекласична наука.

Комп'ютерні технології та штучний інтелект. Футурологічні візії штучного інтелекту.

Тема 2.5. Культура як людська реальність.

Культура як реальність людини. Практичне та символічне освоєння дійсності, їх інтеграція в культурі. Діяльність – творчість – гра. Творчість – квінтесенція культури. Ігрова концепція культури.

Форми буття культури: мораль, релігія, мистецтво.

Релігія як двоєдність духовності й інституції. Релігія як форма збереження спільноти і начало моральності. Релігійні переживання. Основні ознаки ранніх вірувань, національно-державних, світових релігій. Християнство, його різновиди. Православ'я і православна ментальність. Криза релігійної свідомості. Секти та їхня політико-економічна підоснова.

Мораль, її нормативний характер. Поняття добра і зла. Проблема справедливості. Цінність життя і гуманізм. Любов.

Естетичне почуття («зацікавлена незацікавленість»). Категоріальне осмислення естетичного: прекрасне, піднесене, трагічне, комічне, потворне та ін. Естетика: теорія культури чуттів та метатеорія мистецтва. Мистецтво. Природа художнього образу. Види мистецтва.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Очна (денна) форма					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття (інші види занять)	самостійна робота	модульна контрольна робота	
1 - й семестр						
Модуль 1 Основи теоретичної філософії						
Тема 1.1. Світогляд. Філософія як світогляд	9	2	2	0	5	
Тема 1.2. Проблема буття в філософії	9	2	2	0	5	
Тема 1.3. Філософське вчення про розвиток	9	2	2	0	5	

Тема 1.4. Матеріальне й ідеальне. Свідомість	9	2	2	0	5	
Тема 1.5. Мислення та мова. Логічні форми мислення	9	2	2	0	5	
Тема 1.6. Пізнання. Істина як категорія філософії	5	-	-	0	3	2
Разом за модулем 1	50	10	10	0	28	2
1 - й семестр						
Модуль 2. Основи практичної філософії						
Тема 2.1. Людина у філософії. Сенс життя та свобода	6	2	2	0	2	
Тема 2.2. Соціальні відносини. Суспільство. Особистість	9	2	2	0	5	
Тема 2.3. Цивілізація і прогрес. Глобальні проблеми сучасності	9	2	2	0	5	
Тема 2.4. Наука і техніка в сучасному світі	7	2	2	0	3	
Тема 2.5. Культура як людська реальність	9	2	2	0	3	2
Разом за модулем 2	40	10	10	0	18	2
Разом	90	20	20	0	56	4

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
----------	------------	--------------------

1	Тема 1.1. Світогляд. Філософія як світогляд	2
2	Тема 1.2. Проблема буття в філософії	2
3	Тема 1.3. Філософське вчення про розвиток	2
4	Тема 1.4. Матеріальне й ідеальне. Свідомість	2
5	Тема 1.5. Мислення та мова. Логічні форми мислення	2
6	Тема 1.6. Пізнання. Істина як категорія філософії	2
7	Тема 2.1. Людина у філософії. Сенс життя та свобода	2
8	Тема 2.2. Соціальні відносини. Суспільство. Особистість	2
9.	Тема 2.3. Цивілізація і прогрес. Глобальні проблеми сучасності	2
10.	Тема 2.4. Наука і техніка в сучасному світі	2
11.	Тема 2.5. Культура як людська реальність	4
	Разом	24

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

1. Предмет і функції філософії
2. Специфіка філософського пізнання
3. Єдність простору і часу в природничому пізнанні
4. Діалектична тріада Г.Гегеля
5. Предметна сфера діалектичного дискурсу К.Маркса
6. Розум як еволюційний набуток людства
7. Поняття про ноосферу у В.Вернадського
8. Штучні мови як набуток цивілізації
9. Логіка і мова
10. Закони правильного мислення
11. Взаємозв'язок суб'єкта й об'єкта пізнання у вченні І.Канта
12. Знання і віра: розбіжність і взаємозумовленість
13. Релігійна, біологічна, екзистенціально-філософська інтерпретація людини
14. Людина як самодіяльність. Діяльність, творчість, гра
15. Смысл життя та щастя людини
16. Тема символічного безсмертя в культурі
17. Філософські концепції волі
18. Типи соціальних відносин
19. Поняття свободи, його інтерпретації
20. Вибір і відповідальність
21. Проблема свободи та цивілізація
22. Індустріальне суспільство
23. Виникнення течій християнства

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамен, стандартизовані тести, реферати, есе, студентські презентації та виступи на наукових заходах.

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів за освітніми компонентами, здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в

НУЦЗ України з переведенням в оцінку за рейтинговою шкалою - ЄКТС та в 4-бальну шкалу.

Таблиця відповідності результатів оцінювання знань з навчальної дисципліни за різними шкалами

За 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України	За рейтинговою шкалою (ЄКТС)	За 4-бальною шкалою
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

Критерії оцінювання

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться у формі фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових завдань, контрольної роботи тощо.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Порядок накопичування навчальних балів за 100-бальною шкалою

Вид навчальної роботи	Кількість	Максимальний бал за вид навчальної роботи	Загальна максимальна сума балів
I. Поточний контроль			
Модуль № 1	Лекції	6	0
	Семінари	6	4
	Модульна контрольна робота*	1	10
Разом за модуль № 1			34
Модуль № 2	Лекції	5	0
	Семінари	5	4
	Модульна контрольна	1	10

	робота*		
Разом за модуль № 2			30
Разом за поточний контроль			64
II. Індивідуальна самостійна робота			6
III. Усний екзамен			30
Разом за всі види навчальної роботи			100

* – обов'язкові види навчального контролю.

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському та практичному занятті. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі самостійно опрацьованого матеріалу) на семінарських заняттях та набутих аналітичних умінь і навичок при участі в учбовій дискусії.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті (оцінюється в діапазоні від 0 до 4 балів):

4 бали – здобувач вільно володіє усім навчальним матеріалом, має та аргументовано розвиває свої власні думки, самостійно добирає приклади;

3 бали – здобувач у цілому орієнтується в темі, добре розуміє матеріал, аналізує приклади з досвіду попередніх занять;

1 – 2 бали – здобувач явно недостатньо або частково знає матеріал, може побіжно окреслити лише деякі або висвітлити частину питань теми;

0 балів – здобувач не знає відповіді на поставлені питання або побіжно розкрив лише окремі положення, при цьому допустивши суттєві помилки.

Викладачем оцінюється самостійність думок, логіка викладу та якість аргументації, повнота розкриття навчальних питань, культура мовлення і діалогу, використання учбової й теоретичної літератури, вміння виділяти головне, узагальнювати, робити висновки.

Модульна контрольна робота і критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольних робіт (оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів):

Контрольні роботи №1 та №2 з дисципліни «**Філософія**» мають містити письмове розкриття змісту варіантів теоретичних питань. Для кожного студента варіант вирішення контрольної роботи встановлюється викладачем (відповідно до списку студентів, що виконують контрольну роботу, який перед її початком складається старостою групи і передається викладачеві). Тривалість виконання контрольної роботи – 2 академічних години. Роботи виконуються у присутності викладача. Оцінки по роботі виставляються викладачем протягом тижня, наступної за днем виконання роботи.

Контрольна робота оформляється таким чином:

1) контрольна робота пишеться студентом "від руки" ручкою на листах формату А4 українською мовою;

2) аркуші роботи нумеруються, скріпляються і кожен підписується студентом;

3) кількість аркушів контрольної роботи не обмежується;

Модуль 1.

1. Поняття світогляду.
2. Міфологія як світогляд.
3. Релігійний світогляд.
4. Філософія як раціональна форма світогляду.
5. Філософський метод.
6. Історичні типи філософування.
7. Категорія буття в філософії.
8. Філософська категорія матерії.
9. Простір та час як категорії філософії.
10. Закон єдності й боротьби протилежностей у діалектиці
11. Закон переходу кількісних змін у якісні в діалектиці
12. Закон заперечення заперечення
13. Синергетична концепція розвитку.
14. Поняття об'єктивної та суб'єктивної реальності.
15. Матеріальне та ідеальне
16. Психофізична проблема.
17. Проблема походження свідомості.
18. Свідомість та діяльність.
19. Знак і значення.
20. Свідомість та самосвідомість.
21. Мислення і нерелективні форми відтворення реальності: чуття, сприйняття, уявлення.
22. Різновиди мов. Природні та штучні мови.
23. Діяльна сутність мислення.
24. Принципи правильного мислення.
25. Закон тотожності в логіці.
26. Закон несуперечності в логіці.
27. Закон виключеного третього в логіці.
28. Закон достатньої підстави.
29. Поняття як логічна форма.
30. Судження. Типи суджень
31. Умовивід. Індуктивний та дедуктивний умовиводи
32. Категоричний силлогізм
33. Доведення і спростування.
34. Суб'єкт і об'єкт пізнання.
35. Знання і віра.
36. Проблема істини.
37. Істина та заблудження.
38. Критерії істинності знання.
39. Агностицизм і скептицизм.
40. Наукові методи пізнання.
41. Емпіричне та теоретичне знання.
42. Етапи наукового пізнання.
43. Наука як система знання.

Модуль 2.

1. Біологічне та соціальне як чинники людськості.
2. Теорія антропосоціогенезу.
3. Людина як самодіяльність.
4. Проблема сенсу життя людини.
5. Поняття свободи і його інтерпретації.
6. Свобода „від” і свобода „для”.
7. Поняття суспільства
8. Сутність соціальних відносин.
9. Людські спільності, їх різновиди.
10. Поняття суспільного виробництва
11. Типи прогресу.
12. Соціальна структура суспільства.
13. Поняття особистості.
14. Соціалізація і інтеріоризація особистості.
15. Свобода особистості та відповідальність.
16. Поняття цивілізації.
17. Розвиток системи „людина – техніка”.
18. Доіндустріальні цивілізації (традиційні суспільства).
19. Людина у традиційному суспільстві.
20. Індустріальне суспільство.
21. Основні характеристики постіндустріального суспільства.
22. Людина в постіндустріальному суспільстві.
23. Цивілізаційний процес і проблема глобалізації.
24. Проблема відносин Заходу і Сходу, економічно розвинених і відсталих країн.
25. Сучасна всесвітня демографічна проблема.
26. Цивілізація і екологія.
27. Проблема війни і миру в сучасних умовах.
28. Цивілізація і проблема людського здоров'я.
29. Сучасна цивілізація і ноосфера.
30. Культура як система цінностей.
31. Гуманістичний зміст культури.
32. Глобалізація соціокультурного процесу.
33. Релігія як культурно-історичне явище.
34. Мораль як засіб регулювання людських відношень.
35. Конкретно-історичний зміст моралі.
36. Мистецтво як культурний феномен.
37. Види художньої творчості.

Принципи оцінок викладачем контрольних робіт студентів наступні:

- 1) відмінно – студент повністю і якісно розкрив зміст трьох питань;

- 2) добре – студент не повністю, але якісно розкрив зміст питань;
- 3) задовільно – студент не повністю і не якісно розкрив зміст питань;
- 4) незадовільно – студент не відповів на питання.

Індивідуальна самотійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці.

Здобувачу вищої освіти необхідно здійснити поглиблене вивчення теми з рекомендованих за програмою курсу, підготувати доповідь і захистити її на семінарському занятті. Результати роботи можуть бути оформлені у вигляді есе, реферату.

Критерії оцінювання індивідуальної самотійної роботи здобувачів (оцінюється в діапазоні від 0 до 6 балів):

6 балів – тему розкрито в повному обсязі, всі положення обґрунтовані, є самотійні судження;

5 балів – тему розкрито вичерпно, положення обґрунтовані, матеріал повністю взято з літератури;

4 бали – тему розкрито в основному, визначення та аргументація взяті з конспекту та основної навчальної літератури;

3 бали – тему розкрито не повністю, матеріал повторює положення з лекції, приклади знайдені самотійно та інтерпретовані правильно;

2 бали – тему розкрито недостатньо та поверхнево, матеріал повторює положення лекції, приклади з лекції, розуміння недостатньо чітко;

1 бал – тему розкрито фрагментарно, приклади не наведені, або не є достатньо зрозумілими здобувачеві;

0 балів – завдання, передбачене на індивідуальну самотійну роботу, здобувачем не виконане.

Викладачем оцінюється понятійний рівень, логічність, самотійність мислення, впевненість, вміння виділяти головне, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, унікальність, уміння представити матеріал.

Перелік рекомендованих завдань для індивідуальної самотійної роботи здобувачів вищої освіти:

1. Предмет і функції філософії
2. Специфіка філософського пізнання
3. Єдність простору і часу в природничому пізнанні
4. Діалектична тріада Г.Гегеля
5. Предметна сфера діалектичного дискурсу К.Маркса
6. Розум як еволюційний набуток людства
7. Поняття про ноосферу у В.Вернадського
8. Штучні мови як набуток цивілізації
9. Логіка і мова
10. Закони правильного мислення

11. Взаємозв'язок суб'єкта й об'єкта пізнання у вченні І.Канта
12. Знання і віра: розбіжність і взаємозумовленість
13. Релігійна, біологічна, екзистенціально-філософська інтерпретація людини
14. Людина як самодіяльність. Діяльність, творчість, гра
15. Смысл життя та щастя людини
16. Тема символічного безсмертя в культурі
17. Філософські концепції волі
18. Типи соціальних відносин
19. Поняття свободи, його інтерпретації
20. Вибір і відповідальність
21. Проблема свободи та цивілізація
22. Індустріальне суспільство
23. Виникнення течій християнства

Підсумковий контроль успішності проводиться у формі усного екзамену з метою оцінки результатів вивчення здобувачем дисципліни в цілому. Відповідь оцінюється за повнотою, обґрунтованістю та унікальністю.

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені (оцінюється від 0 до 30 балів):

25-30 балів – здобувач самостійно формулює, має ідеї, у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, глибоко його розуміє та логічно викладає;

20-24 бали – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст теоретичних питань. Але при наданні відповіді на деякі питання не достатньо глибини та аргументації, припускається окремих незначних помилок;

15-20 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

7-14 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкрито зміст теоретичного питання, є суттєві неточності;

1-6 балів – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді нечіткі, допущено при цьому суттєві помилки;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичного питання.

Перелік теоретичних питань для підготовки до екзамену:

1. Поняття світогляду.
2. Міфологія як світогляд.
3. Релігійний світогляд.
4. Філософія як раціональна форма світогляду.
5. Філософський метод.
6. Історичні типи філософування.

7. Категорія буття в філософії.
8. Філософська категорія матерії.
9. Простір та час як категорії філософії.
10. Закон єдності й боротьби протилежностей у діалектиці
11. Закон переходу кількісних змін у якісні в діалектиці
12. Закон заперечення заперечення
13. Синергетична концепція розвитку.
14. Поняття об'єктивної та суб'єктивної реальності.
15. Матеріальне та ідеальне
16. Психофізична проблема.
17. Проблема походження свідомості.
18. Свідомість та діяльність.
19. Знак і значення.
20. Свідомість та самосвідомість.
21. Мислення і нерефлексивні форми відтворення реальності: чуття, сприйняття, уявлення.
22. Різновиди мов. Природні та штучні мови.
23. Діяльна сутність мислення.
24. Принципи правильного мислення.
25. Закон тотожності в логіці.
26. Закон несуперечності в логіці.
27. Закон виключеного третього в логіці.
28. Закон достатньої підстави.
29. Поняття як логічна форма.
30. Судження. Типи суджень
31. Умовивід. Індуктивний та дедуктивний умовиводи
32. Категоричний силогізм
33. Доведення і спростування.
34. Суб'єкт і об'єкт пізнання.
35. Знання і віра.
36. Проблема істини.
37. Істина та заблудження.
38. Критерії істинності знання.
39. Агностицизм і скептицизм.
40. Наукові методи пізнання.
41. Емпіричне та теоретичне знання.
42. Етапи наукового пізнання.
43. Наука як система знання.
44. Біологічне та соціальне як чинники людськості.
45. Теорія антропосоціогенезу.
46. Людина як самодіяльність.
47. Проблема сенсу життя людини.
48. Поняття свободи і його інтерпретації.
49. Свобода „від” і свобода „для”.
50. Поняття суспільства

51. Сутність соціальних відносин.
52. Людські спільності, їх різновиди.
53. Поняття суспільного виробництва
54. Типи прогресу.
55. Соціальна структура суспільства.
56. Поняття особистості.
57. Соціалізація і інтеріоризація особистості.
58. Свобода особистості та відповідальність.
59. Поняття цивілізації.
60. Розвиток системи „людина – техніка”.
61. Доіндустріальні цивілізації (традиційні суспільства).
62. Людина у традиційному суспільстві.
63. Індустріальне суспільство.
64. Основні характеристики постіндустріального суспільства.
65. Людина в постіндустріальному суспільстві.
66. Цивілізаційний процес і проблема глобалізації.
67. Проблема відносин Заходу і Сходу, економічно розвинених і відсталих країн.
68. Сучасна всесвітня демографічна проблема.
69. Цивілізація і екологія.
70. Проблема війни і миру в сучасних умовах.
71. Цивілізація і проблема людського здоров'я.
72. Сучасна цивілізація і ноосфера.
73. Культура як система цінностей.
74. Гуманістичний зміст культури.
75. Глобалізація соціокультурного процесу.
76. Релігія як культурно-історичне явище.
77. Мораль як засіб регулювання людських відношень.
78. Конкретно-історичний зміст моралі.
79. Мистецтво як культурний феномен.
80. Види художньої творчості.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до семінарських занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.
2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися, до заняття не допускаються).
3. З навчальною метою під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.
4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.
5. Здобувачі повинні діяти відповідно до політики НУЦЗ України щодо академічної доброчесності.

6. Викладач буде вдячний, якщо здобувач надасть відгук щодо якості навчання та висловіть свої пропозиції з покращення змісту курсу та форм роботи.

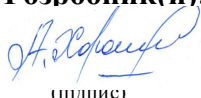
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література

1. Освітньо-професійна програма «Цивільний захист».
2. Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 02.10.2012 р. № 5403-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17> .
3. Філософія: підручник для здобувачів вищої освіти /авт. кол.; за ред. О.В. Рябініної, Л.І. Юрченко. – Х.: Видавництво Іванченка І.С., 2021. – 286с.
4. Данильян О.Г. Філософія: Підручник / О.Г. Данильян, В.М. Тараненко. – Х. : Право, 2012.
5. Подольська Є.А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. Навчальний посібник. – К. : Центр навчальної літератури, Інкос, 2006.
6. Причепій Є.М. Філософія: Підручник / Є.М. Причепій, А.М. Черній, Л.А. Чекаль. – К. : Академвидав, 2005.
7. Философия : Учеб. для вузов / Отв. ред. В.П. Кохановский . — Ростов н/Д : Феникс, 2000.
8. Філософія: Навчальний посібник / за ред. І.Ф. Надольного. – К. : Вікар, 2004.
9. Філософія : Курс лекцій / Бичко В.І., Табачковський В.Г., Горак Г.І. та ін. — 2-е вид. — К. : Либідь, 1994.
10. Жеребкін В.Є. Логіка: Підручник. – К., 2001.
11. Історія західноєвропейської філософії XV-XVII ст.: Курс лекцій. - К., 1994.
12. Історія світової культури./за ред. Л.Т. Левчук, В.І. Панченко, та ін. – К.: Либідь, 2000.
13. Каріков С.А. Філософія. Розділи: Філософська антропологія, соціальна філософія, філософія культури: навчальний посібник. – Х. : НУЦЗУ, 2011.
14. Новейший философский словарь. Постмодернизм / Главный научный редактор и составитель А.А. Грицанов. – Мн.: Современный литератор, 2007.
15. Померанц Г.С., Миркина З.А. Великие религии мира. – 3-е изд., испр. – М., 2006.
16. Хёсле В. Философия и экология. - М., 1994.
17. Человек. Мыслители прошлого и настоящего о его жизни, смерти и бессмертии. XIX в. - М., 1995.
18. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. - К., 1992.

1. Офіційний сайт НУЦЗУ <https://nuczu.edu.ua/ukr/>. Режим доступу:
<http://psi.nuczu.edu.ua/uk/navchalnyi-kontent-dlia-dystantsiinoho-navchannia>
2. <http://www.social.org.ua/>
3. <http://www.filosof.com.ua>

Розробник(и):

(підпис)

Олександр ХОРОШЕВ
(Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)